

Underhåll gångjärn

Allmänt

Liksom alla mekaniska konstruktioner med rörliga delar kräver gångjärn ett visst mått av underhåll för att fungera oklanderligt under hela sin brukstid.

Underhållsbehovet är beroende bl a Av öppningsfrekvens, belastning, miljö och underhållskvalitet Underhållet består av:

- översyn
- smörjning
- rengöring

Översyn

Översyn av gångjärn skall ske med jämna intervaller. Dessa bestäms av öppningsfrekvens och belastning. Minst en gång om året bör man kontrollera:

- funktion
- smörjbehov
- eventuellt lösa skruvar

Detta kan ske i samband med översyn och kontroll av lås dörrstängare, tätningslister, glas, kitt och målning.

Smörjning

För smörjning av gångjärn skall vattenfritt mineralsmörjfett eller syntetiskt smörjfett användas.

Assa Gångjärnsfett är särskilt utprovat och rekommenderas speciellt för tappbärande gångjärn.

Olja skall inte användas annat än i de fall då fett absolut inte låter sig appliceras.

Det är viktigt att rätt fett användes, eftersom yttrycken i framför allt tappbärande gångjärn kan bli mycket höga.

Smörjning av lyftgångjärn

Tappbärande gångjärn är smorda vid leveransen men måste underhållsmörjas vid behov.

De smörjs enklast genom brickinkastet. Dörren lyfts någon centimeter och fett införs.

Genom att lyfta och sänka dörren några gånger och sedan svänga dörren till full öppning sprids fettet över hela kontaktytan. Använd en fotmanövrerad dörr- eller skivlyftare då dörren lyfts, så går arbetet fort och enkelt. Äldre tappbärande gångjärn utan brickinkast måste smörjas genom att dörren/fönstret lyfts av och fett införs i knorran eller på tappen. Det är viktigt att fettet också appliceras på tappens ovansida.

Gångjärn 3001 saknar brickinkast. Det smörjs antingen som ett äldre tapp bärande gångjärn eller med dörren kvarhängande genom att ställskruven för höjdjusteringen skruvas ur helt och hållet. Fett förs ner i skruvens ställe och skruven åter dras i. Fettet trycks då ner i knorran till glidytorerna.

Enkla lyftgångjärn (ej tappbärande) skall smörjas dörren/fönstret hängs då på plats och skall sedan behovsmörjas. De smörjs på samma sätt som tappbärande gångjärn men fettet införs genom smörjhålet i knorran. Vid äldre gångjärn utan smörjhål måste

dörren/fönstret lyftas av helt.

Se till att kontaktytan mellan över- och underdel smörjs väl.

Efter smörjningen torkas fett, som hamnat på gångjärnets utsida, bort med en torr trasa.

Smörjning av koppelgångjärn, kant- och ledgångjärn

Tyvär kan fett inte fås in till smörjstället varför en ej för tunnflytande maskinolja måste användas. Denna dras av kapillärverkan in i gångjärnet. Överflödiga olja avtorkas efteråt. Symaskinolja är för tunn och skall inte användas.

Smörjning av fjädergångjärn

Fjädergångjärn måste i allmänhet demonteras för att kunna smörjas tillfredsställande.

Använd Assa Gångjärnsfett. Smörj även fjädern så att den inte gnisslar mot fjäderhusets insida.

Smörjning av bultgångjärn

Bult gångjärn av lyfttyp smörjs som lyftgångjärn.

På bultgångjärn av gaffeltyp slås sprinten ur. Kontaktytan mellan gaffel och hylsa smörjs med Assa Gångjärnsfett liksom hylsan invändigt. Sprinten trycks åter fast.

Rengöring av gångjärn

Då gångjärn slits bildas ett svart fint damm som sprids runt lagringsstället.

Det hamnar ofta även på karm och dörr/fönster/skåplucka. Bästa sättet att undvika det svarta dammet är att hålla gångjärnen väl smorda med Assa Gångjärnsfett. Eftersom dammet ofta innehåller fett- rester kan det sätta svåra fläckar på kläder eller gardiner.

Håll därför gångjärnen rena genom att torka av dem med en trasa, eventuellt fuktad med lite lacknafta.

Torka alltid av överflödigt fett eller olja efter smörjning av gångjärn. Var försiktig med lacknafta på trävita obehandlade träytor.